

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

ΕΙΣΟΔΗΜΑ - ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 2022

No 11

Αθήνα
Φεβρουάριος 2023

IME ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων

Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας

Αριστοτέλους 46, 104 33 Αθήνα

Τηλ: 210 8846852, Φαξ: 210 884653

e-mail: info@imegsevee.gr

www.imegsevee.gr

Τίτλος: Ετήσια έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ «ΕΙΣΟΔΗΜΑ – ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 2022»

Τύπος δημοσίευσης: Έρευνες οικονομικού κλίματος ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Χρονολογία δημοσίευσης: Φεβρουάριος 2023

Συντάκτης: Σταμάτης Βαρδαρός, Γιώργος Θανόπουλος

Επιμέλεια: Άννα Χαριλόγη

Σχεδιασμός – Σελιδοποίηση: Γιάννης Μισεντζής, Ιωάννα Καλουμένου, Διονυσία Ανυφαντή

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, (2023), Ετήσια έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ «ΕΙΣΟΔΗΜΑ – ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ», Έρευνες οικονομικού κλίματος ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ 2022, Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, σσ. 32

ΕΤΗΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ
ΕΙΣΟΔΗΜΑ - ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ
2022

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Οικονομική κατάσταση νοικοκυριών

εισόδημα
έως
30.000 €

Διεύρυνση
εισοδηματικής
ανισότητας

22,7% παρουσίασε
αύξηση
16,7% παρουσίασε
μείωση

εισόδημα
άνω των
30.000 €

το εισόδημα επαρκεί
για 18 ημέρες

δεν μπορούν
να αποταμιεύσουν

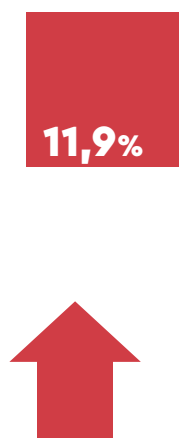
θα χειροτερέψει
η οικονομική του
κατάσταση

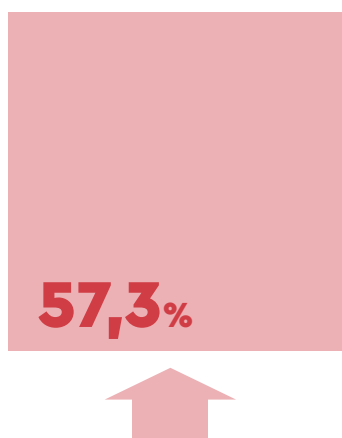
έχει ληξιπρόθεσμες
οφειλές προς το
Δημόσιο

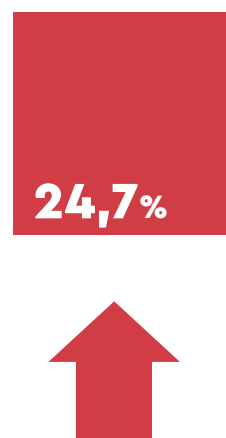
Βιοτικό επίπεδο νοικοκυριών

Το εισόδημα δεν
επαρκεί για τις
βασικές ανάγκες

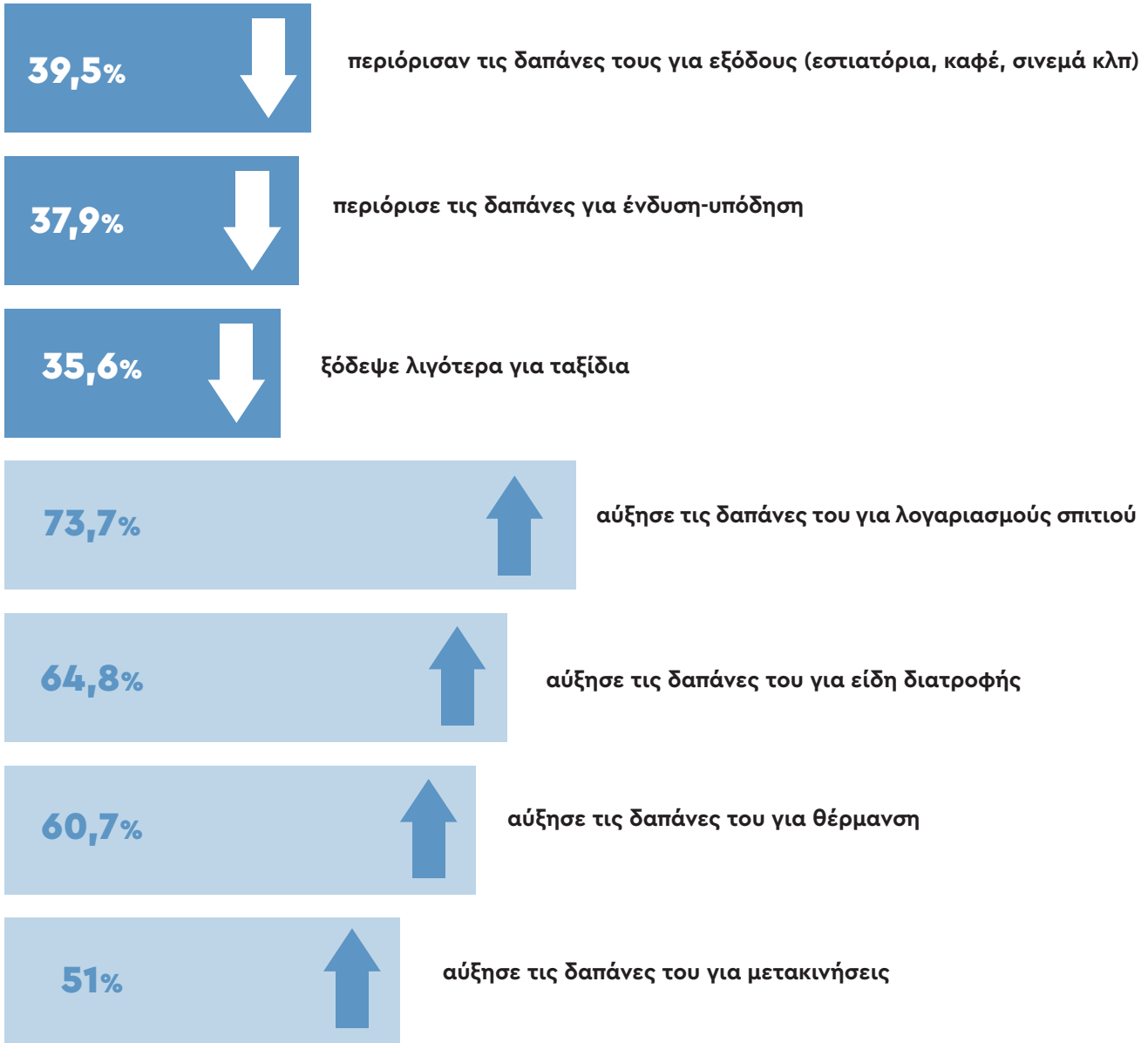
Ανάγκη για
περικοπές

δεν αντιμετωπίζει
ιδιαίτερες δυσκολίες

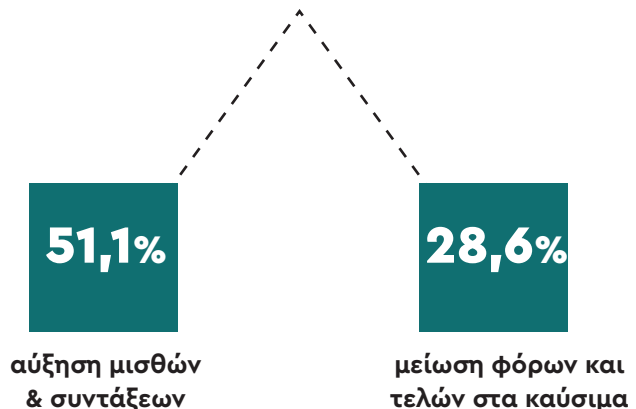

ζει άνετα

6 στα **10** νοικοκυριά επηρεάζονται σημαντικά από τις αυξήσεις σε ηλεκτρική ενέργεια και ειδών διατροφής

μέτρα για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της ακρίβειας

61,6%

το καλάθι του νοικοκυριού δεν έχει ή μάλλον δεν έχει συμβάλει στην αποκλιμάκωση των τιμών

ΕΤΗΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

ΕΙΣΟΔΗΜΑ - ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 2022

Η ετήσια έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για το εισόδημα και τις δαπάνες διαβίωσης των νοικοκυριών (11η κατά σειρά) διεξήχθη υπό τις συνθήκες που έχει διαμορφώσει η πολύμηνη κρίση ακρίβειας.

Οι ανατιμήσεις κυρίως στην ενέργεια που ξεκίνησαν από τα μέσα του 2021 και αυξήθηκαν εκθετικά το 2022 λόγω και των δυσμενών γεωπολιτικών εξελίξεων διαχύθηκαν σε όλο σχεδόν το εύρος της οικονομίας προκαλώντας ιδιαίτερα υψηλό πληθωρισμό.

Τα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση, ώστε να περιορίσει τις δυσμενείς επιπτώσεις των ανατιμήσεων για τα εισοδήματα των νοικοκυριών, φαίνεται ότι δεν ήταν αρκετά. Όπως προκύπτει από την έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ η οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών επιδεινώθηκε σημαντικά το 2022, ενώ οι προσδοκίες για το μέλλον σημειώνουν αρνητικό πρόσημο, καθώς πάνω από 1 στα 2 νοικοκυριά (51,9%) εκτιμούν ότι η κατάστασή τους θα επιδεινωθεί το 2023, κάτι που είχε να παρατηρηθεί από την έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ το 2018.

Εκτός από τις χαμηλές προσδοκίες που δημιουργεί η πληθωριστική κρίση, δύο είναι οι βασικές αρνητικές επιπτώσεις των ανατιμήσεων στα νοικοκυριά με βάση τα ευρήματα της έρευνας του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Η πρώτη εντοπίζεται στη διεύρυνση των εισοδηματικών ανισοτήτων μεταξύ των νοικοκυριών με χαμηλά και μεσαία εισοδήματα, και των νοικοκυριών με υψηλά εισοδήματα. Συγκεκριμένα, το 30,1% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 30.000 € δήλωσε πως το εισόδημά του μειώθηκε το 2022, έναντι 11% που δήλωσε ότι αυξήθηκε και 58,9% που δήλωσε ότι παρέμεινε σταθερό. Στον αντίποδα, το 22,7% των νοικοκυριών με εισόδημα άνω των 30.000 € δήλωσε πως το εισόδημά του αυξήθηκε, έναντι 16,7% που δήλωσε πως το εισόδημά

του μειώθηκε και 60,6% που δήλωσε ότι παρέμεινε σταθερό. Δεδομένου ότι η εν λόγω επίπτωση παρατηρήθηκε και στις αντίστοιχες έρευνες του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της πανδημικής έξαρσης, η συνέχιση της τάσης αυτής αρχίζει να λαμβάνει διαστάσεις διαρθρωτικού προβλήματος. Μάλιστα, φαίνεται πως πλέον επηρεάζει έντονα και τα μεσαία εισοδήματα, καθώς σχεδόν 6 στα 10 νοικοκυριά (57,3%) δήλωσαν πως χρειάζεται να κάνουν περικοπές για να καλύψουν τα αναγκαία, ποσοστό σημαντικά αυξημένο σε σχέση τόσο με την έρευνα του 2021 (42,3%), όσο και με τις έρευνες του 2020 (47,9%) και του 2019 (48,7%). Επιπλέον, σταθερά υψηλό παραμένει το ποσοστό των νοικοκυριών που φαίνεται ότι διαβιού σε συνθήκες ακραίας φτώχειας (11,9%).

Η δεύτερη σημαντική επίπτωση σχετίζεται με την επιδείνωση που παρουσιάζουν τα ευρήματα της έρευνας αναφορικά με τη μηνιαία επάρκεια του εισοδήματος των νοικοκυριών. Συγκεκριμένα, πάνω από 1 στα 2 νοικοκυριά (52,4%) δήλωσαν ότι το μηνιαίο εισόδημά τους επαρκεί για 18 ημέρες (μεσοσταθμικά) και συνδέεται με τις αυξήσεις των τιμών τόσο της ηλεκτρικής ενέργειας, όσο και των ειδών διατροφής οι οποίες αποτελούν για σχεδόν 6 στα 10 νοικοκυριά τις κατηγορίες που έχουν τη μεγαλύτερη αρνητική επίδραση στο εισόδημά τους.

Τέλος, πάνω από 6 στα 10 νοικοκυριά δήλωσαν ότι το καλάθι του νοικοκυριού δεν έχει συμβάλει στην αποκλιμάκωση των τιμών, ενώ ως καταλληλότερα μέτρα για την αντιμετώπιση της ακρίβειας το 51,1% των νοικοκυριών θεωρεί πως είναι η αύξηση μισθών και συντάξεων και το 28,6% η μείωση φόρων και τελών στα καύσιμα.

Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας εισοδήματος των ελληνικών νοικοκυριών για το 2022 είναι τα εξής:

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

- Το 28% των νοικοκυριών δήλωσε πως το εισόδημά του μειώθηκε (27,4% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021). Για αυτά τα νοικοκυριά ο μέσος όρος μείωσης ανήλθε στο 24,1%.
- Το 11,7% των νοικοκυριών δήλωσε πως το εισόδημά του αυξήθηκε (9,8% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021). Για αυτά τα νοικοκυριά ο μέσος όρος αύξησης ανήλθε στο 19,5%.
- Το 60,1% των νοικοκυριών δήλωσε πως το εισόδημά του παρέμεινε σταθερό (62,5% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021).
- Η εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των χαμηλών και μεσαίων εισοδηματικά νοικοκυριών έναντι των υψηλότερων εισοδηματικά νοικοκυριών διευρύνθηκε περαιτέρω.
- Συγκεκριμένα, το 31,2% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 30.000 € δήλωσε πως το εισόδημά του μειώθηκε το 2022, έναντι 11% που δήλωσε ότι αυξήθηκε και 58,9% που δήλωσε ότι παρέμεινε σταθερό.
- Στον αντίποδα, το 22,7% των νοικοκυριών με εισόδημα άνω των 30.000 € δήλωσε πως το εισόδημά του αυξήθηκε, έναντι 16,7% που δήλωσε πως το εισόδημά του μειώθηκε και 60,6% που δήλωσε ότι παρέμεινε σταθερό. Η εισοδηματική αυτή κατηγορία νοικοκυριών αποτελεί και τη μοναδική όπου το ισοζύγιο μεταξύ των νοικοκυριών που δήλωσαν μείωση εισοδήματος και εκείνων που δήλωσαν αύξηση είναι θετικό.
- Σημειώνεται ότι με βάση τα ευρήματα της έρευνας το 82,9% των νοικοκυριών διαβιοί με ετήσιο εισόδημα έως 30.000€, έναντι 8,1% που διαβιοί με ετήσιο εισόδημα άνω των 30.000€.

ΠΗΓΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

- Ο μισθός και η σύνταξη αποτελούν την κύρια πηγή εισοδήματος για τη συντριπτική πλειονότητα των ελληνικών νοικοκυριών. Το 44,2% δήλωσε ως κύρια πηγή εισοδήματος τον μισθό, το 44,1% των νοικοκυριών δήλωσε ως κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη και το 6% δήλωσε ως κύρια πηγή τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Το 35,2% των νοικοκυριών δεν έχει άλλη πηγή εισοδήματος. Το 23,8% έχει ως άλλη πηγή εισοδήματος τον μισθό, το 21,9% τη σύνταξη, το 12,6% τα ενοίκια, το 4,2% τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα και το 1,9% το επίδομα ανεργίας.

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ – ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ

- Επιδείνωση παρουσιάζουν τα ευρήματα της έρευνας σχετικά με τη μηνιαία επάρκεια του εισοδήματος των νοικοκυριών. Είναι μάλιστα τα δυσμενέστερα που έχουν καταγραφεί σε έρευνα εισοδήματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

- Συγκεκριμένα, πάνω από 1 στα 2 νοικοκυριά (52,4%) δήλωσαν ότι το μηνιαίο εισόδημα δεν επαρκεί για όλον το μήνα. Για τα νοικοκυριά αυτά το μηνιαίο εισόδημα επαρκεί μεσοσταθμικά για 18 ημέρες.
- Από τα επιμέρους στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι το μηνιαίο εισόδημα δεν επαρκεί για όλον το μήνα για:
  - το 70,2% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και άνω),
  - το 59,9% των νοικοκυριών με 4 άτομα,
  - το 58,8% των νοικοκυριών με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος,
  - το 68% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 10.000 € και
  - το 58,7% των νοικοκυριών με εισόδημα από 10.001 έως 18.000 €.
- Σε σχέση με την κύρια πηγή εισοδήματος σε δυσμενέστερη θέση βρίσκονται τα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τον μισθό, καθώς για το 55,6% αυτών το μηνιαίο εισόδημα δεν επαρκεί για όλον το μήνα και ακολουθούν το 49,1% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη και το 36,3% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Σταθερά συντριπτικό και μάλιστα αυξημένο παραμένει το ποσοστό των νοικοκυριών που αδυνατούν να αποταμιεύσουν. Συγκεκριμένα, πάνω από 8 στα 10 νοικοκυριά (85,3%) δήλωσαν ότι δεν καταφέρνουν να αποταμιεύσουν.

ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΑ

- Το 11,9% των νοικοκυριών δήλωσε ότι τα εισοδήματά του δεν επαρκούν για να καλύψουν ούτε τις βασικές του ανάγκες, εύρημα που καταδεικνύει πως ένα υψηλό ποσοστό νοικοκυριών διαβιού σε συνθήκες ακραίας φτώχειας.
- Σχεδόν 6 στα 10 νοικοκυριά (57,3%) δήλωσαν πως χρειάζεται να κάνουν περικοπές για να καλύψουν τα αναγκαία, ποσοστό σημαντικά αυξημένο σε σχέση τόσο με την έρευνα του 2021 (42,3%) όσο και με τις έρευνες του 2020 (47,9%) και του 2019 (48,7%).
- Από την άλλη μεριά, το 24,7% των νοικοκυριών δήλωσε ότι τα καταφέρνει χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες, ποσοστό που είναι σημαντικά μειωμένο σε σχέση με τις προηγούμενες έρευνες του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για τα έτη 2021, 2020 και 2019. Τέλος, μόλις το 6% των νοικοκυριών δήλωσε ότι ζει άνετα.
- Σε εισοδηματική επισφάλεια συνεχίζει να βρίσκεται ένα σταθερά υψηλό ποσοστό νοικοκυριών, το οποίο είναι μάλιστα και αυξημένο σε σχέση με τα τρία προηγούμενα έτη.
- Συγκεκριμένα, στο ενδεχόμενο ενός έκτακτου αλλά απολύτως αναγκαίου εξόδου της τάξης των 500€, το 18,7% δήλωσε ότι δεν θα μπορούσε να το αντιμετωπίσει, ενώ το 40,5% θα κάλυπτε αυτήν τη δαπάνη με μεγάλη δυσκολία.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

- Υψηλότερο σε σχέση με την έρευνα του 2021 είναι το ποσοστό των νοικοκυριών που δήλωσε ότι έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο (εφορία, ασφαλιστικά ταμεία).
- Συγκεκριμένα, το 20,9% δήλωσε πως το ίδιο ή κάποιο άλλο μέλος του νοικοκυριού του έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο έναντι του 16,8% που ήταν στην έρευνα του 2021. Το προαναφερόμενο ποσοστό (20,9%) επιμερίζεται σε 9,9% του οποίου οι ληξιπρόθεσμες οφειλές δεν έχουν ρυθμιστεί (8,4% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021), και σε 11% του οποίου οι οφειλές είναι ρυθμισμένες (8,4% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021).
- Το 7,9% των νοικοκυριών έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τις τράπεζες για καταναλωτικά, επιχειρηματικά δάνεια ή/και κάρτες, ενώ το 8,7% των νοικοκυριών δήλωσε πως δεν θα καταφέρει να ανταποκριθεί στις προαναφερόμενες τραπεζικές υποχρεώσεις το 2023.
- Πάνω από 8 στα 10 νοικοκυριά (84,4%) διαμένουν σε ιδιόκτητο σπίτι έναντι του 15,3% των νοικοκυριών που πληρώνει ενοίκιο.
- Από τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητο σπίτι το 21,3% έχει ενεργό στεγαστικό δάνειο (21% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021). Από τα νοικοκυριά αυτά το 18,7% (16,5% το αντίστοιχο ποσοστό στην έρευνα του 2021) καταβάλλει τις δόσεις του δανείου συχνά με κάποια καθυστέρηση, ενώ το 8,5% (6% το αντίστοιχο ποσοστό στην έρευνα του 2021) έχει καθυστερημένες οφειλές για περισσότερο από 3 μήνες.
- Επιδεινωμένη είναι η εικόνα σε σχέση με την έρευνα του 2021 και ως προς τις εκτιμήσεις των νοικοκυριών αναφορικά με τη δυνατότητα εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανειακών τους υποχρεώσεων το 2023. Συγκεκριμένα, από τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητο σπίτι και έχουν στεγαστικό δάνειο, το 21,5% δήλωσε πως δεν θα μπορέσει ή μάλλον δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις.
- Αυξημένος σε σχέση με το 2021 είναι ο φόβος των νοικοκυριών ότι μπορεί να απολέσουν το σπίτι τους λόγω οφειλών. Ειδικότερα, το 14,4% (11,3% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021) των νοικοκυριών εξέφρασε το φόβο απώλειας του ακινήτου λόγω αδυναμίας πληρωμής των υποχρεώσεων προς τις τράπεζες ή το Δημόσιο.
- Τέλος, το 3,8% των νοικοκυριών δήλωσε πως το 2022 υπέστη δέσμευση ή κατάσχεση λογαριασμών και περιουσιακών στοιχείων λόγω οφειλών, ποσοστό πολλαπλάσιο σε σχέση με το 2021 που ήταν 0,8%.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΕΣ

- Περίπου 4 στα 10 νοικοκυριά (39,5%) περιόρισαν τις δαπάνες τους για εξόδους (εστιατόρια, καφέ, σινεμά κ.λπ.). Το 37,9% περιόρισε τις δαπάνες για ένδυση-υπόδηση, ενώ το 35,6% των νοικοκυριών ξόδεψε λιγότερα για ταξίδια.

- Από την άλλη μεριά, καταγράφεται εκτίναξη του ποσοστού των νοικοκυριών που αύξησαν τις δαπάνες τους για την κάλυψη βασικών αναγκών. Ειδικότερα, το 73,7% των νοικοκυριών αύξησε τις δαπάνες του για λογαριασμούς σπιτιού, το 64,8%, για είδη διατροφής το 60,7% για θέρμανση και το 51% για μετακινήσεις.
- Πάνω από 1 στα 3 (36,3%) νοικοκυριά καθυστέρησαν να αναζητήσουν την κατάλληλη θεραπεία για κάποιο ιατρικό πρόβλημα, 1 στα 4 (25,6%) καθυστερεί να πληρώσει το ηλεκτρικό ρεύμα και το 18,8% καθυστερεί την πληρωμή λογαριασμών θέρμανσης.

ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 2023

- Ιδιαίτερα αρνητικές είναι οι προσδοκίες των νοικοκυριών για το 2023.
- Συγκεκριμένα, πάνω από 1 στα 2 νοικοκυριά (51,9%) εκτιμούν ότι το 2023 θα χειροτερέψει η οικονομική τους κατάσταση, έναντι μόλις του 15,4% που εκτιμά ότι θα βελτιωθεί και του 29,3% που εκτιμά ότι θα παραμείνει η ίδια.
- Η απαισιοδοξία που εκδηλώνουν τα νοικοκυριά ως προς τη μελλοντική οικονομική τους κατάσταση φαίνεται ότι τροφοδοτείται κυρίως από την ακρίβεια, καθώς στο ερώτημα εάν η αύξηση των τιμών έχει επηρεάσει τα νοικοκυριά των ερωτώμενων σε βαθμό να αναγκαστούν να μειώσουν δαπάνες για βασικές ανάγκες το 56,7% απάντησε «πολύ», το 28,4% «λίγο» ενώ το 14,8% απάντησε πως δεν το έχει επηρεάσει.
- Οι αυξήσεις των τιμών τόσο της ηλεκτρικής ενέργειας, όσο και των ειδών διατροφής αποτελούν για σχεδόν 6 στα 10 νοικοκυριά τις κατηγορίες που έχουν τη μεγαλύτερη αρνητική επίδραση στο εισόδημά τους και ακολουθούν οι αυξήσεις στη βενζίνη (28,5%) και στο πετρέλαιο θέρμανσης (23,2%).

ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ

- Ως καταλληλότερο μέτρο για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της ακρίβειας το 51,1% των νοικοκυριών θεωρεί πως είναι η αύξηση μισθών και συντάξεων και το 28,6% η μείωση φόρων και τελών στα καύσιμα.
- Το 41,5% των νοικοκυριών αγοράζει προϊόντα από το καλάθι του νοικοκυριού έναντι του 52% που δεν το αξιοποιεί.
- Το 61,6% των νοικοκυριών δήλωσε ότι το καλάθι του νοικοκυριού δεν έχει ή μάλλον δεν έχει συμβάλει στην αποκλιμάκωση των τιμών, έναντι του 33% που δήλωσε ότι έχει ή μάλλον έχει συμβάλει.
- Τέλος, ιδιαίτερα αρνητικά αξιολόγησαν τα νοικοκυριά κατά τον χρόνο διεξαγωγής της έρευνας γενικά τα μέτρα της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της ακρίβειας.
- Ειδικότερα το 47,3% των νοικοκυριών τα αξιολόγησε ως ανεπαρκή, το 23,4% ως μάλλον ανεπαρκή, ενώ μόλις το 17,9% και το 7,9% αξιολόγησαν τα μέτρα ως μάλλον επαρκή και επαρκή, αντίστοιχα.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΤΟ 2022

Η ετήσια έρευνα που παρουσιάζεται διεξάγεται από το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της ΓΣΕΒΕΕ από τον Δεκέμβριο του 2011. Οι τηλεφωνικές συνεντεύξεις της έρευνας πραγματοποιήθηκαν από την εταιρεία MARC ΑΕ σε δείγμα 814 αντιπροσωπευτικά επιλεγμένων νοικοκυριών από όλη την Ελλάδα μεταξύ 9 και 29 Δεκεμβρίου 2022. Στόχος της έρευνας ήταν η καταγραφή των επιπτώσεων του πληθωρισμού στο εισόδημα, στις δαπάνες και στην καταναλωτική συμπεριφορά των νοικοκυριών, καθώς και η αποτύπωση της στάσης σχετικά με την ποιότητα διαβίωσης και τις οικονομικές υποχρεώσεις. Τα ευρήματα αυτής της έρευνας μπορούν να συγκριθούν με τα αντίστοιχα των προηγούμενων ερευνών.

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Με βάση τα ευρήματα της έρευνας του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, ο πληθωρισμός είχε πολλαπλές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών το 2022.

Κατ' αρχάς και όσον αφορά τη μεταβολή του εισοδήματος, το 2022 σε σχέση με το 2021 :

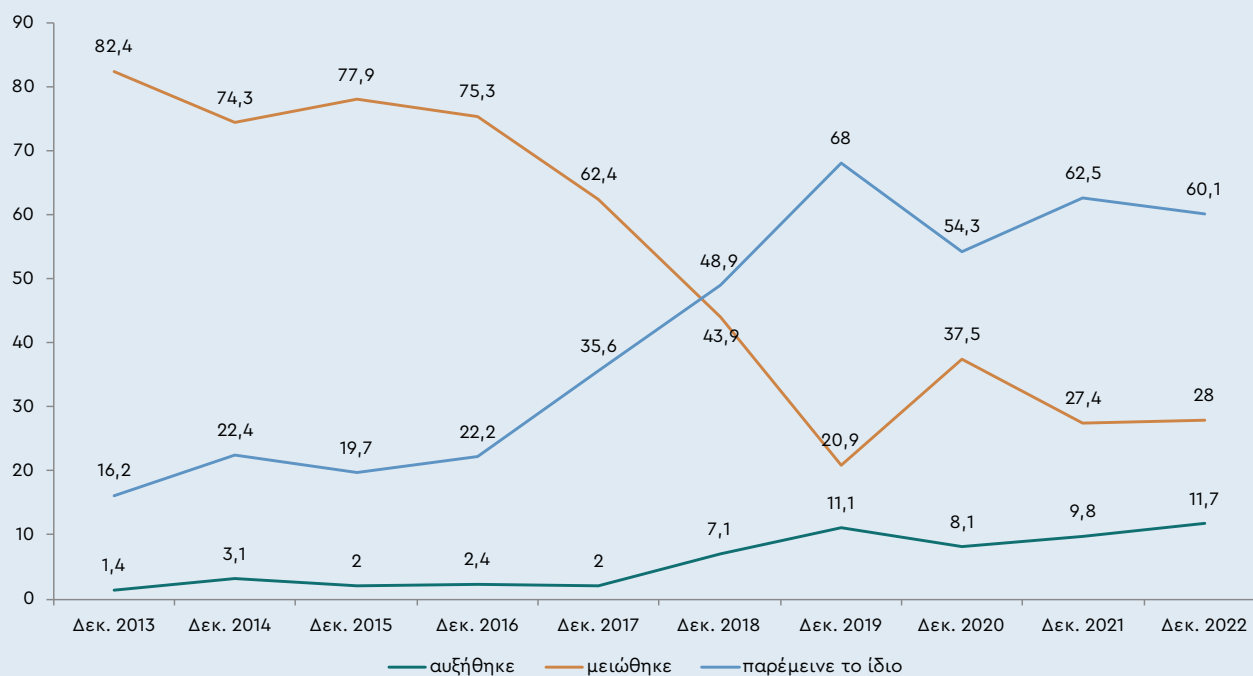
- το 28% των νοικοκυριών δήλωσε πως το εισόδημά του μειώθηκε (27,4% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021),
- το 11,7% των νοικοκυριών δήλωσε πως το εισόδημά του αυξήθηκε (9,8% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021),
- το 60,1% των νοικοκυριών δήλωσε πως το εισόδημά του παρέμεινε σταθερό (62,5% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021).

Για το 28% των νοικοκυριών, που δήλωσε μείωση του εισοδήματός του το 2022, ο μέσος όρος μείωσης ανήλθε στο 24,1%. Στον αντίποδα, για το 11,7% των νοικοκυριών που δήλωσε πως το εισόδημά του αυξήθηκε, ο μέσος όρος αύξησης ανήλθε σε 19,5%.

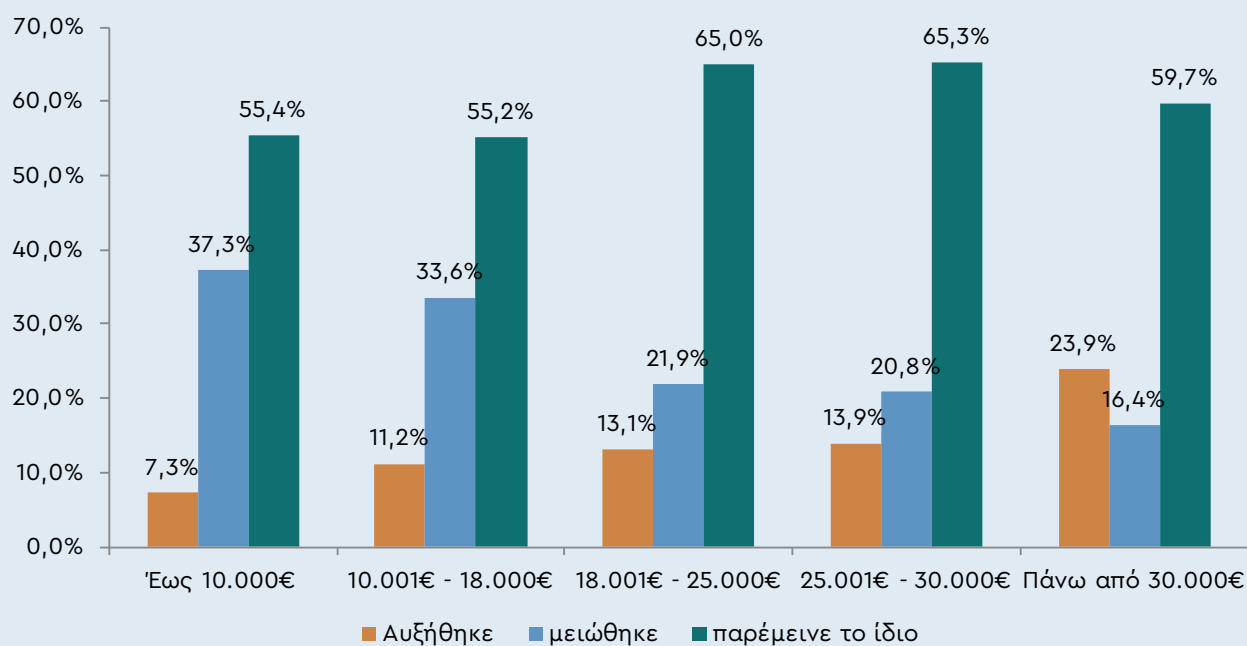
Η εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των χαμηλών και μεσαίων εισοδηματικά νοικοκυριών έναντι των υψηλότερων εισοδηματικά νοικοκυριών διευρύνθηκε περαιτέρω. Συγκεκριμένα, το 31,2% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 25.000 € δήλωσε πως το εισόδημά του μειώθηκε το 2022, έναντι του 10,5% που δήλωσε ότι αυξήθηκε και του 58,3% που δήλωσε ότι παρέμεινε σταθερό. Στον αντίποδα, το 18,7% των νοικοκυριών με εισόδημα πάνω από 25.000 € δήλωσε πως το εισόδημά του αυξήθηκε, έναντι του επίσης 18,7% που δήλωσε πως το εισόδημά του μειώθηκε και του 62,6% που δήλωσε ότι παρέμεινε σταθερό. Σημειώνεται ότι με βάση τα ευρήματα της έρευνας το 73,9% των νοικοκυριών διαβιοί με ετήσιο εισόδημα έως 25.000€, έναντι του 17,1% που διαβιοί με ετήσιο εισόδημα άνω των 25.000€.

Εξετάζοντας, μάλιστα, τη μεταβολή του εισοδήματος με βάση την εισοδηματική διάρθρωση των νοικοκυριών φαίνεται ότι όσο μικρότερο είναι το ετήσιο εισόδημα των νοικοκυριών τόσο μεγαλύτερα αρνητικό είναι το ισοζύγιο μεταξύ των νοικοκυριών που δήλωσαν μείωση εισοδήματος και εκείνων που δήλωσαν αύξηση.

Γράφημα 1. Μεταβολή ετήσιου εισόδηματος σε σχέση με το προηγούμενο έτος

Γράφημα 2. Μεταβολή εισοδήματος νοικοκυριών έτους 2022 ανά εισοδηματική κατηγορία

Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται στο Γράφημα 2, οι μεταβολές των εισοδημάτων των νοικοκυριών το 2022 ανά εισοδηματική κατηγορία ήταν οι εξής:

- Από τα νοικοκυριά με εισόδημα έως 10.000€, τα οποία αποτελούν το 24% των συνόλου των νοικοκυριών, πάνω από 1 στα 3 (37,3%) δήλωσαν μείωση εισοδήματος, έναντι μόλις 7,3% που δήλωσε αύξηση.
- Από τα νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα 10.001 έως 18.000€, τα οποία αποτελούν το 27,4% του συνόλου των νοικοκυριών, 1 στα 3 νοικοκυριά (33,6%) δήλωσε μείωση του εισοδήματός του, έναντι 11,2% που δήλωσε αύξηση.
- Από τα νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα 18.001 έως 25.000€, τα οποία αποτελούν το 22,5% του συνόλου των νοικοκυριών, πάνω από 1 στα 5 νοικοκυριά (21,9%) δήλωσαν μείωση του εισοδήματός τους, έναντι 13,1% που δήλωσε αύξηση.
- Από τα νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα 25.001 έως 30.000€, τα οποία αποτελούν το 8,9% του συνόλου των νοικοκυριών, 1 στα 5 νοικοκυριά (20,8%) δήλωσε μείωση του εισοδήματός του, έναντι 13,9% που δήλωσε αύξηση.
- Αθροίζοντας τα παραπάνω, φαίνεται ότι για τη συντριπτική πλειονότητα των νοικοκυριών (82,9%), δηλαδή για εκείνα με ετήσιο εισόδημα έως 30.000€, το εισόδημά τους το 2022 μειώθηκε για το 30,1% αυτών, παρέμεινε σταθερό για το 58,9% και αυξήθηκε μόλις για το 11%.
- Τέλος, από τα νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα άνω των 30.000€, τα οποία αποτελούν το 8,1% του συνόλου των νοικοκυριών, το 16,7% δήλωσε μείωση του εισοδήματός του, έναντι 22,7% που δήλωσε αύξηση. Η εισοδηματική αυτή κατηγορία νοικοκυριών αποτελεί και τη μοναδική όπου το ισοζύγιο μεταξύ των νοικοκυριών που δήλωσαν μείωση εισοδήματος και εκείνων που δήλωσαν αύξηση είναι θετικό.

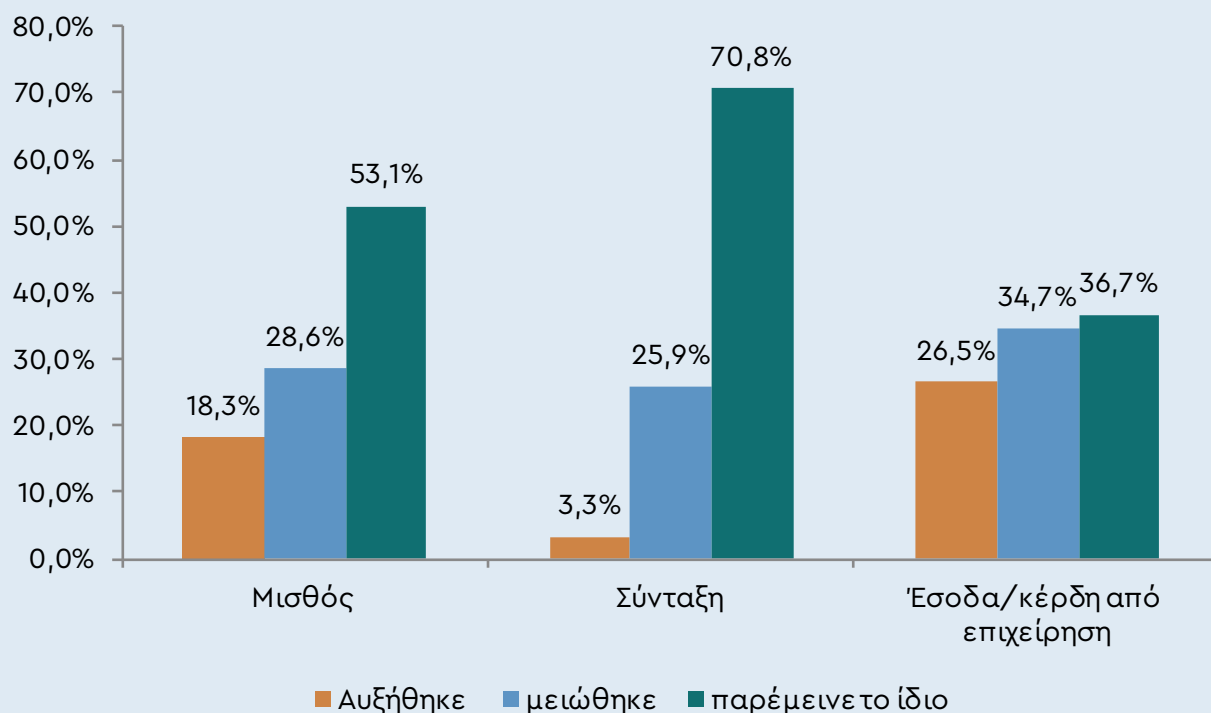
Από τα προαναφερόμενα φαίνεται ότι τόσο τα νοικοκυριά που βρίσκονται κοντά ή κάτω από το κατώφλι της φτώχειας¹ όσο και τα νοικοκυριά που βρίσκονται στις μεσαίες εισοδηματικά κατηγορίες έχουν υποστεί μεγαλύτερη μείωση στο εισόδημά τους το 2022, σε αντίθεση με τα νοικοκυριά που βρίσκονται στην υψηλότερη εισοδηματική κατηγορία. Σε σχέση μάλιστα με τις δυο προηγούμενες ετήσιες έρευνες (2021 και 2020), οι οποίες πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, φαίνεται ότι η διεύρυνση της εισοδηματικής ανισότητας εντείνεται.

Σε σχέση με την κύρια πηγή εισοδήματος, από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει πως για το 28,6% των νοικοκυριών με κύρια πηγή τον μισθό το εισόδημα μειώθηκε, έναντι 18,3% που αυξήθηκε και 53,1% που δεν μεταβλήθηκε. Όσον αφορά τα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα το 34,7% αυτών δήλωσε ότι το εισόδημά του μειώθηκε,

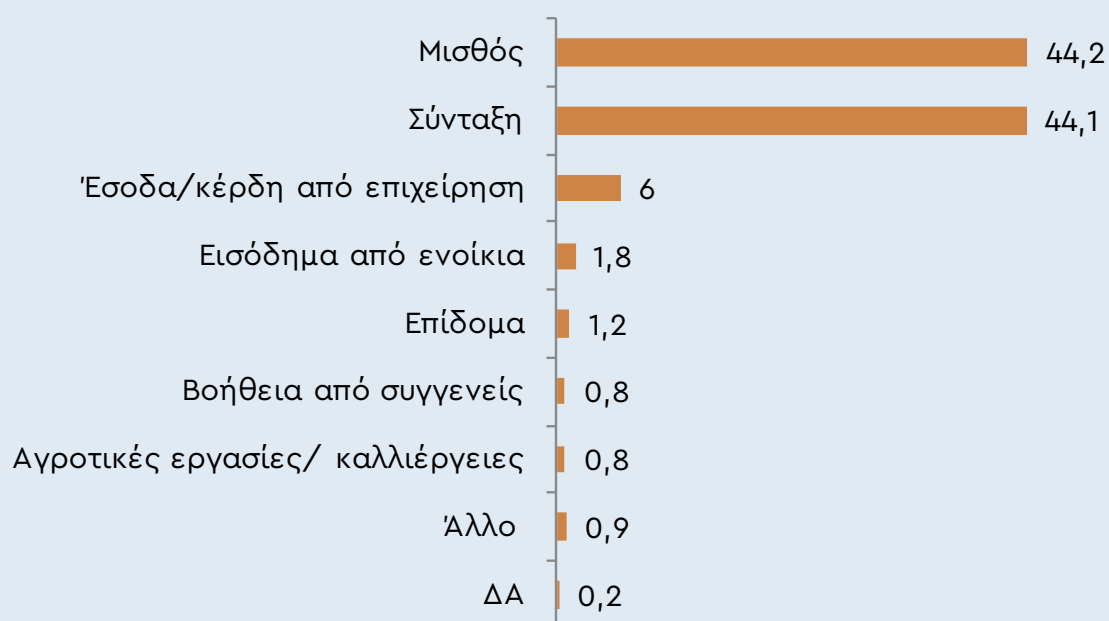
---

¹ Το κατώφλι της φτώχειας ανέρχεται στο ποσό των 5.251 ευρώ ετησίως ανά μονοπρόσωπο νοικοκυριό και σε 11.028 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών, και ορίζεται στο 60% του διάμεσου συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, το οποίο εκτιμήθηκε σε 8.752 ευρώ, ενώ το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών της Χώρας εκτιμήθηκε σε 17.089 ευρώ. (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Γράφημα 3. Μεταβολή εισοδήματος νοικοκυριών έτους 2022 ανά κύρια πηγή εισοδήματος

Γράφημα 4. Κύρια Πηγή Εισοδήματος Νοικοκυριών 2022

έναντι 26,5% που δήλωσε ότι το εισόδημά του αυξήθηκε και 36,7% που δήλωσε πως παρέμεινε σταθερό. Τέλος, όσον αφορά τα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη το 25,9% δήλωσε πως το εισόδημά του μειώθηκε, έναντι μόλις 3,3% που δήλωσε ότι αυξήθηκε και 70,8% που δήλωσε πως δεν μεταβλήθηκε.

Με βάση τα παραπάνω φαίνεται πως τα νοικοκυριά που υπέστησαν τη μεγαλύτερη απώλεια εισοδήματος ήταν εκείνα με κύρια πηγή την σύνταξη.

Τέλος, μείωση εισοδήματος δήλωσε και το 44,5% των νοικοκυριών με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος, έναντι μόλις 5,5% που δήλωσε ότι το εισόδημά του αυξήθηκε.

ΠΗΓΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Ο μισθός και η σύνταξη παραμένουν κύρια πηγή εισοδήματος για τη συντριπτική πλειονότητα των ελληνικών νοικοκυριών. Συγκεκριμένα, το 44,2% δήλωσε ως κύρια πηγή εισοδήματος τον μισθό, ποσοστό αυξημένο κατά 1,1 μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με αντίστοιχη αύξηση να καταγράφεται και στα νοικοκυριά που κύρια πηγή εισοδήματός τους είναι η σύνταξη και αποτελούν το 44,1%. Από την άλλη μεριά, το 2022 φαίνεται ότι μειώθηκε ο αριθμός των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα σε σύγκριση με το 2021, φθάνοντας στο 6% από 8,5% που ήταν το 2021.

Με βάση τα παραπάνω ευρήματα, από τη μια μεριά φαίνεται πως η αύξηση της μισθωτής απασχόλησης² έχει οδηγήσει σε μικρή αύξηση των νοικοκυριών στα οποία κύρια πηγή εισοδήματος είναι ο μισθός. Από την άλλη μεριά, η μείωση για 2ο συνεχόμενο έτος των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα μάλλον οφείλεται στις σημαντικές δυσκολίες που αντιμετώπισαν και αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις εξαιτίας των πολλαπλών και παράλληλων κρίσεων. Όσον αφορά τη σύνταξη, που αποτελεί την κύρια πηγή εισοδήματος για πάνω από 4 στα 10 νοικοκυριά, συνεχίζει να αποτελεί το βασικό υποκατάστατο των προνοιακών πολιτικών για την αντιμετώπιση της φτώχειας, οι οποίες έχουν υποχωρήσει δραματικά τα τελευταία 15 χρόνια ως αποτέλεσμα των πολιτικών που ακολουθήθηκαν κατά τη μακρά περίοδο των διαδοχικών κρίσεων.

Τέλος, το 35,2% των νοικοκυριών έχει μόνο μία πηγή εισοδήματος. Το 23,8% έχει ως άλλη πηγή εισοδήματος τον μισθό, το 21,9% τη σύνταξη, το 12,6% εισόδημα από ενοίκια, το 4,2% έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, ενώ το 3,4% υποστηρίζεται εισοδηματικά από συγγενείς.

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

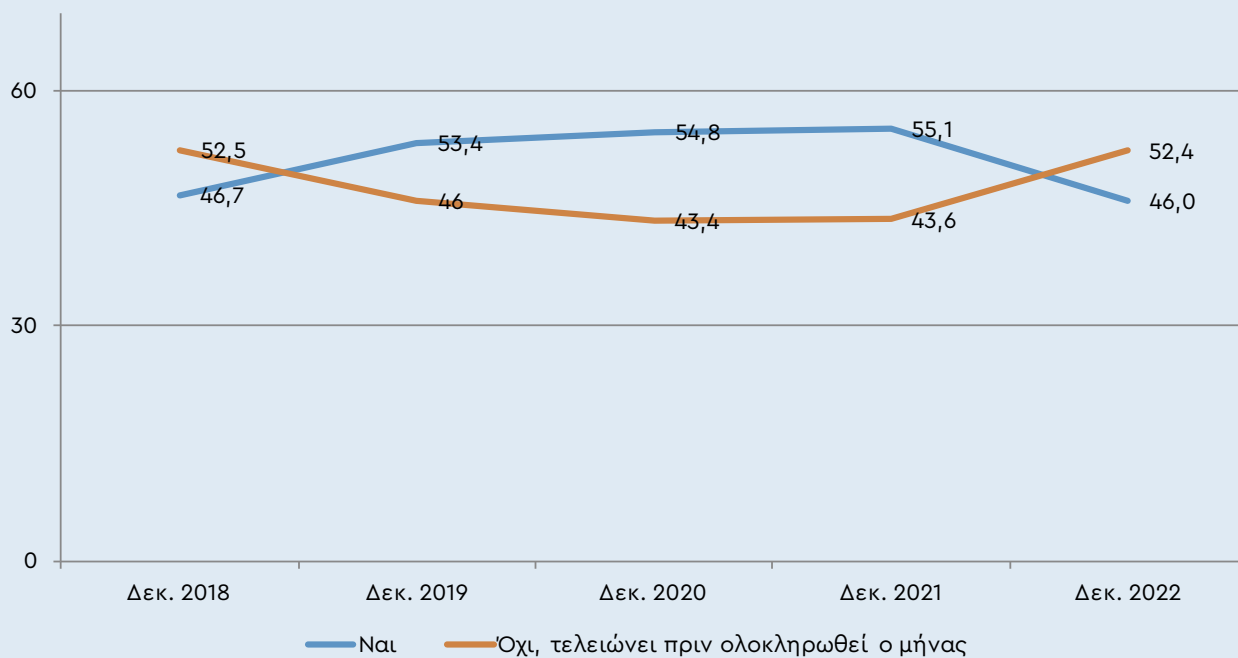
Επιδείνωση παρουσιάζουν τα ευρήματα της έρευνας σε σχέση με τη μηνιαία επάρκεια του εισοδήματος των νοικοκυριών. Είναι μάλιστα τα δυσμενέστερα που έχουν καταγραφεί σε έρευνα εισοδήματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται στο Γράφημα 5 πάνω από τα μισά νοικοκυριά (52,4%) δήλωσαν ότι

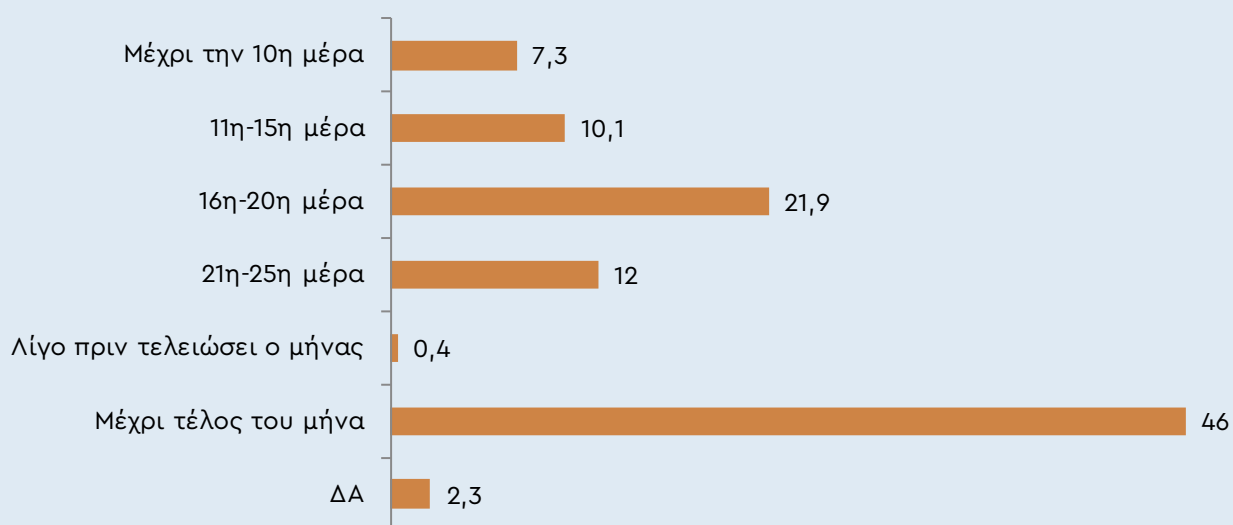
2 Με βάση τα στοιχεία του ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ η μισθωτή απασχόληση αυξήθηκε το 2022 κατά 3,6%.

Γράφημα 5. Το μηνιαίο εισόδημα επαρκεί για όλον το μήνα;
-Διαχρονικό γράφημα-

Γράφημα 6. Μέχρι πότε επαρκεί το μηνιαίο εισόδημα;

το μηνιαίο εισόδημά τους δεν επαρκεί για όλον το μήνα. Το ποσοστό αυτό είναι ανάλογο με εκείνο που είχε καταγράψει στην έρευνα εισοδήματος του 2018, έτος που περιλήφθηκε ο συγκεκριμένος δείκτης.

Στο σύνολο των νοικοκυριών το μηνιαίο εισόδημα επαρκεί μεσοσταθμικά για 24 ημέρες, ενώ για τα νοικοκυριά των οποίων το εισόδημα τελειώνει πριν από το τέλος του μήνα (52,4%) αυτό επαρκεί μεσοσταθμικά για 18 ημέρες. Αμφότερα τα προαναφερόμενα ευρήματα αποτελούν το χαμηλότερο επίπεδο επαρκείας του μηνιαίου εισοδήματος των νοικοκυριών σε σχέση με όλες τις προηγούμενες έρευνες του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, στις οποίες αυτό ήταν σταθερά 25 και 19 ημέρες αντίστοιχα.

Από τα επιμέρους στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι το μηνιαίο εισόδημα δεν επαρκεί για όλον το μήνα για:

- το 70,2% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και άνω),
- το 59,9% των νοικοκυριών με 4 άτομα,
- το 58,8% των νοικοκυριών με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος,
- το 68% των νοικοκυριών με εισόδημα έως 10.000 € και
- το 58,7% των νοικοκυριών με εισόδημα από 10.001 έως 18.000 €.

Σε σχέση με την κύρια πηγή εισοδήματος σε δυσμενέστερη θέση βρίσκονται τα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τον μισθό, καθώς για το 55,6% αυτών το μηνιαίο εισόδημα δεν επαρκεί για όλον το μήνα και ακολουθούν το 49,1% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τη σύνταξη και το 36,3% των νοικοκυριών με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Συμπερασματικά, φαίνεται ότι η οικονομική κατάσταση της πλειονότητας των νοικοκυριών επιδεινώθηκε σημαντικά το 2022, εξαιτίας των αλληπάλληλων αυξήσεων των τιμών που λόγω των σοβαρών ανατιμήσεων στην ενέργεια διαχύθηκαν σε όλο το εύρος των οικονομικών δραστηριοτήτων.

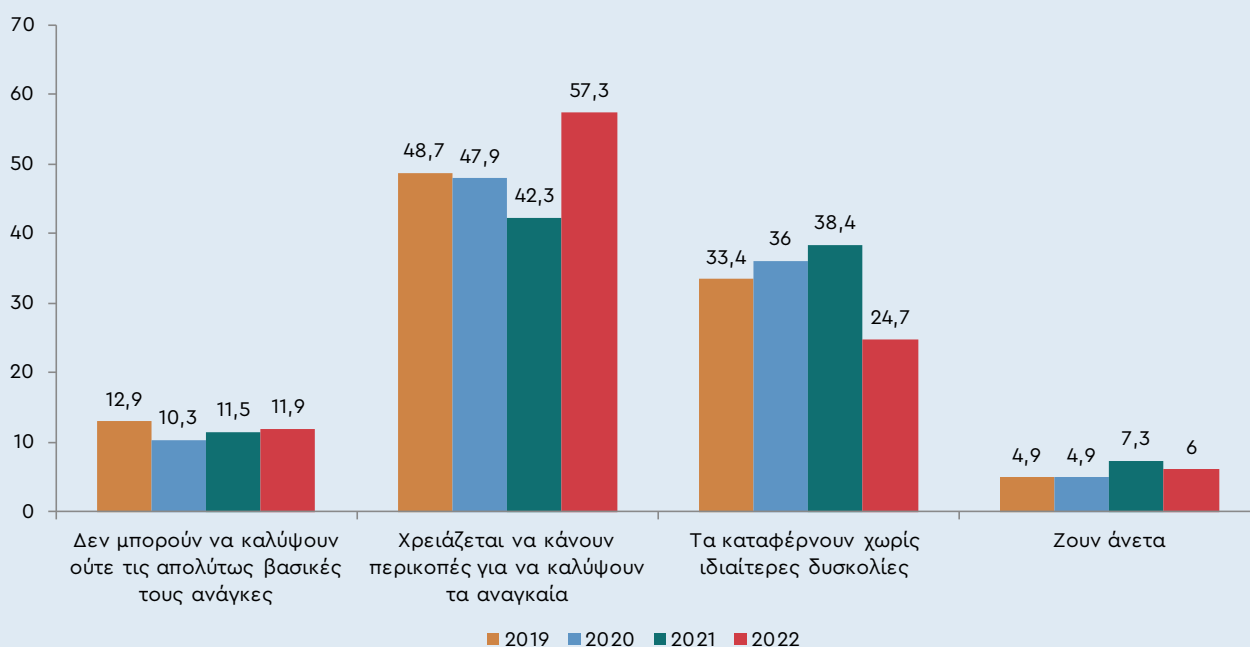
ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΑ

Η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών και κατ' επέκταση του βιοτικού τους επιπέδου προκύπτει και από το εύρημα ότι 7 στα 10 νοικοκυριά είτε χρειάζεται να κάνουν περικοπές προκειμένου να καλύψουν τα αναγκαία είτε δεν μπορούν να καλύψουν ούτε τις βασικές τους ανάγκες (Γράφημα 7).

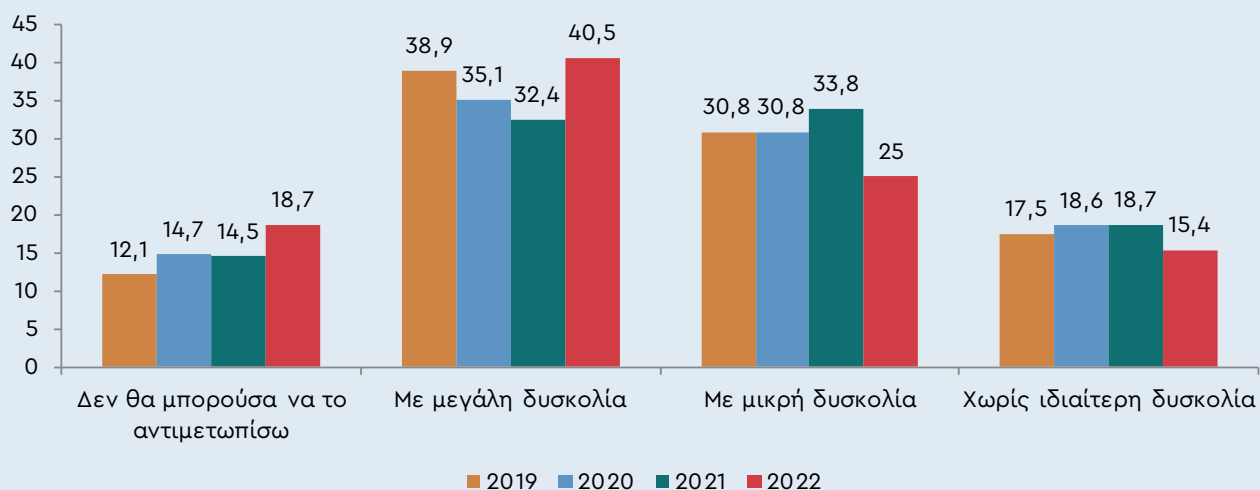
Συγκεκριμένα:

- το 11,9% των νοικοκυριών δήλωσε ότι τα εισοδήματά του δεν επαρκούν για να καλύψουν ούτε τις βασικές του ανάγκες, εύρημα που καταδεικνύει πως ένα υψηλό ποσοστό νοικοκυριών διαβιού σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, και είναι ελαφρώς αυξημένο σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό της έρευνας του 2021 (11,5%).
- Σχεδόν 6 στα 10 νοικοκυριά (57,3%) δηλώσαν πως χρειάζεται να κάνουν περικοπές για να καλύψουν τα αναγκαία, ποσοστό σημαντικά αυξημένο σε σχέση τόσο με την έρευνα του 2021 (42,3%) όσο και με τις έρευνες του 2020 (47,9%) και του 2019 (48,7%).

**Γράφημα 7. Εισόδημα και βιοτικό επίπεδο νοικοκυριών
-Διαχρονικό γράφημα-**

**Γράφημα 8. Ένα έκτακτο αλλά απολύτως αναγκαίο έξοδο της τάξης των 500 ευρώ
θα το αντιμετωπίζατε:
-Διαχρονικό γράφημα-**

Από την άλλη μεριά, το 24,7% των νοικοκυριών δήλωσε ότι τα καταφέρνει χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες, ποσοστό που είναι σημαντικά μειωμένο σε σχέση με τις προηγούμενες έρευνες του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για τα έτη 2021, 2020 και 2019. Τέλος, μόλις το 6% των νοικοκυριών δήλωσε ότι ζει άνετα.

Από τα επιμέρους στοιχεία της έρευνας, τα σημαντικά υψηλότερα ποσοστά των νοικοκυριών που φαίνεται ότι διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας παρατηρούνται στα νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος (23%), στα πολυμελή (με 5 άτομα και άνω) νοικοκυριά (19,5%) και στα νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 € (25,2%).

Όσον αφορά τα νοικοκυριά που χρειάζεται να κάνουν περικοπές για να καλύψουν τα αναγκαία τα σημαντικά υψηλότερα ποσοστά των νοικοκυριών που φαίνεται πως διαβιούν υπό αυτές τις συνθήκες παρατηρούνται στα νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος (64%), στα νοικοκυριά που αποτελούνται από 3 μέλη (65,1%), στα νοικοκυριά με εισόδημα έως 10.000€ (63,5%) και στα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τον μισθό (60,2%).

Σε εισοδηματική επισφάλεια συνεχίζει να βρίσκεται ένα σταθερά υψηλό ποσοστό νοικοκυριών, το οποίο είναι μάλιστα αυξημένο σε σχέση με τα τρία προηγούμενα έτη. Συγκεκριμένα, στο ενδεχόμενο ενός έκτακτου αλλά απολύτως αναγκαίου εξόδου της τάξης των 500€, το 18,7% δήλωσε ότι δεν θα μπορούσε να το αντιμετωπίσει, ενώ το 40,5% θα κάλυπτε αυτήν τη δαπάνη με μεγάλη δυσκολία (Γράφημα 8). Από τα επιμέρους στοιχεία, τα σημαντικά υψηλότερα ποσοστά των νοικοκυριών που φαίνεται ότι δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν ένα τέτοιο έξοδο παρατηρούνται στα νοικοκυριά με εισόδημα έως 10.000€ (35,2%), και στα νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος (25,9%).

ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ

Σταθερά συντριπτικό και μάλιστα αυξημένο παραμένει το ποσοστό των νοικοκυριών που αδυνατεί να αποταμιεύσει. Συγκεκριμένα, πάνω από 8 στα 10 νοικοκυριά (85,3%) δήλωσαν ότι δεν καταφέρνουν να αποταμιεύσουν. Το ποσοστό των νοικοκυριών που μπορεί να αποταμιεύσει εμφανίζεται μειωμένο τόσο σε σχέση με την έρευνα του 2021, όσο και με εκείνες του 2020 και του 2019. Σημειώνεται ότι στην έρευνα του 2019 είχε καταγραφεί μια σημαντική αύξηση κατά δέκα μονάδες του ποσοστού των νοικοκυριών που μπορούσε να αποταμιεύσει.

Πίνακας : Τι ποσοστό του εισοδήματος καταφέρνετε να αποταμιεύσετε;

-Διαχρονικός πίνακας-

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Δεν καταφέρνω να αποταμιεύσω	93,7	93,5	90,3	79,9	81,8	80,1	85,3
Έως 10%	3,3	4,3	6,0	13,6	10,4	10,5	7,1
11-20%	1,1	1,6	2,2	3,6	2,9	3	2,9
Άνω του 20%	0,7	0,8	0,8	1,9	2,4	3,7	1,7

Εκτός από το σταθερά υψηλό ποσοστό των νοικοκυριών που αδυνατεί να αποταμιεύσει, από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει πως και το 2022 η αύξηση της αποταμίευσης αποτέλεσε δυνατότητα κυρίως των νοικοκυριών με υψηλά εισοδήματα (άνω των 30.000€), καθώς το 37,1% αυτών αποταμίευσε, ενώ σε σχέση με την κύρια πηγή εισοδήματος το υψηλότερο ποσοστό αποταμίευσης παρουσίασαν τα νοικοκυριά με κύρια πηγή τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα (20,4%). Από τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνεται πως οι κρίσεις όξυναν τις ανισότητες, ανεξάρτητα από τα μέτρα στήριξης. Η διαχρονική αδυναμία των νοικοκυριών να αποταμιεύσουν, εκτός από τις χαμηλές προσδοκίες για το μέλλον που προκαλεί, εντείνει και τις ήδη σημαντικές δυσκολίες χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας και των νοικοκυριών από τον τραπεζικό τομέα, ο οποίος σημειώνεται ότι, παρά την αύξηση των επιτοκίων δανεισμού που παρατηρήθηκε το 2022, προσέφερε σχεδόν μηδενικά επιτόκια καταθέσεων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Υποχρεώσεις προς Δημόσιο (π.χ. εφορία, ασφαλιστικά ταμεία)

Υψηλότερο σε σχέση με την έρευνα του 2021 είναι το ποσοστό των νοικοκυριών που δήλωσε ότι έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο.

Συγκεκριμένα, το 20,9% δήλωσε πως αυτό ή κάποιο άλλο μέλος του νοικοκυριού του έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο, έναντι 16,8% που ήταν στην έρευνα του 2021. Το προαναφερόμενο ποσοστό (20,9%) επιμερίζεται σε 9,9% του οποίου οι ληξιπρόθεσμες οφειλές δεν έχουν ρυθμιστεί (8,4% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021), και σε 11% του οποίου οι οφειλές είναι ρυθμισμένες (8,4% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021).

Από τα παραπάνω ευρήματα φαίνεται πως από τη μια μεριά η ακρίβεια οδήγησε σε αύξηση του ποσοστού των νοικοκυριών με ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο, από την άλλη όμως μεριά, τα μέτρα που εφαρμόστηκαν για τη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους συνεισέφεραν στη συγκράτησή του. Από τα επιμέρους στοιχεία, τα υψηλότερα ποσοστά ληξιπρόθεσμων οφειλών παρατηρήθηκαν στα νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος (32,7% εκ των οποίων το 19,1% αφορά σε ληξιπρόθεσμα και το 13,6% σε ρυθμισμένα) και στα νοικοκυριά με κύρια πηγή εισοδήματος τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα (44% εκ των οποίων 22% ληξιπρόθεσμα και 22% ρυθμισμένα).

Όσον αφορά τις εκτιμήσεις των νοικοκυριών για τη δυνατότητά τους να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους προς το Δημόσιο το 2023, το 19,8% δήλωσε πως δεν θα καταφέρει να ανταποκριθεί σε αυτές. Από τα επιμέρους στοιχεία της έρευνας σημειώνεται ότι τα υψηλότερα ποσοστά νοικοκυριών που δήλωσαν ότι δεν θα καταφέρουν να ανταποκριθούν στις μελλοντικές τους υποχρεώσεις προς το Δημόσιο καταγράφηκαν στα νοικοκυριά με ετήσιο εισόδημα έως 10.000€ (30%), στα νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος (29,7%) και στα πολυμελή (πέντε άτομα και άνω) νοικοκυριά (31,5%). Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι το 55% των νοικοκυριών που έχει αρρυθμιστες ληξιπρόθεσμες οφειλές δήλωσε ότι δεν θα καταφέρει να ανταποκριθεί στις μελλοντικές του υποχρεώσεις προς το Δημόσιο και αντίστοιχα, το 29,2% των νοικοκυριών που έχει ρυθμισμένες οφειλές. Τέλος, το 13,9% των νοικοκυριών που δεν έχει οφειλές προς το Δημόσιο δήλωσε ότι δεν θα καταφέρει να ανταποκριθεί στις σχετικές υποχρεώσεις του το 2023.

Τραπεζικές υποχρεώσεις νοικοκυριών

Το 7,9% των νοικοκυριών έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τις τράπεζες για καταναλωτικά, επιχειρηματικά δάνεια ή/και κάρτες, ενώ το 8,7% των νοικοκυριών δήλωσε πως δεν θα καταφέρει να ανταποκριθεί στις προαναφερόμενες τραπεζικές υποχρεώσεις το 2023.

Πάνω από 8 στα 10 νοικοκυριά (84,4%) διαμένουν σε ιδιόκτητο σπίτι έναντι 15,3% των νοικοκυριών που πληρώνει ενοίκιο.

Από τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητο σπίτι το 21,3% έχει ενεργό στεγαστικό δάνειο (21% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021). Από τα νοικοκυριά αυτά το 18,7% (16,5% το αντίστοιχο ποσοστό στην έρευνα του 2021) καταβάλλει τις δόσεις του δανείου συχνά με κάποια καθυστέρηση, ενώ το 8,5% (6% το αντίστοιχο ποσοστό στην έρευνα του 2021) έχει καθυστερημένες οφειλές για πάνω από 3 μήνες. Τα αυξημένα ποσοστά καθυστερημένων τραπεζικών υποχρεώσεων για στεγαστικά δάνεια που καταγράφονται για το 2022 σε σχέση με το 2021, πιθανότατα σχετίζονται και με τη σημαντική αύξηση που έχει παρατηρηθεί στα επιτόκια δανεισμού εξαιτίας της απότομης και σημαντικής αύξησης των επιτοκίων από την ΕΚΤ που έχει οδηγήσει σε αύξηση των μηνιαίων δόσεων των στεγαστικών δανείων ακόμα και έως 30%.

Επιδεινωμένη είναι η εικόνα σε σχέση με την έρευνα του 2021 και ως προς τις εκτιμήσεις των νοικοκυριών αναφορικά με την δυνατότητα εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανειακών τους υποχρεώσεων το 2023. Συγκεκριμένα, από τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητο σπίτι και έχουν στεγαστικό δάνειο, το 8,6% (8,1% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021) δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις δανειακές τους υποχρεώσεις, ενώ το 12,9% (7,2% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021) δήλωσε πως μάλλον δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις.

Τέλος, αυξημένος σε σχέση με το 2021 είναι ο φόβος των νοικοκυριών ότι μπορεί να απολέσουν το σπίτι τους λόγω οφειλών. Ειδικότερα, το 14,4% (11,3% το αντίστοιχο ποσοστό το 2021) των νοικοκυριών εξέφρασε τον φόβο απώλειας του ακινήτου λόγω αδυναμίας πληρωμής των υποχρεώσεων προς τις τράπεζες ή το Δημόσιο. Τα νοικοκυριά που εκφράζουν εντονότερα τον φόβο αυτό είναι τα πολυμελή (με 5 άτομα και άνω) νοικοκυριά (25,5%) και εκείνα με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος (24,1%).

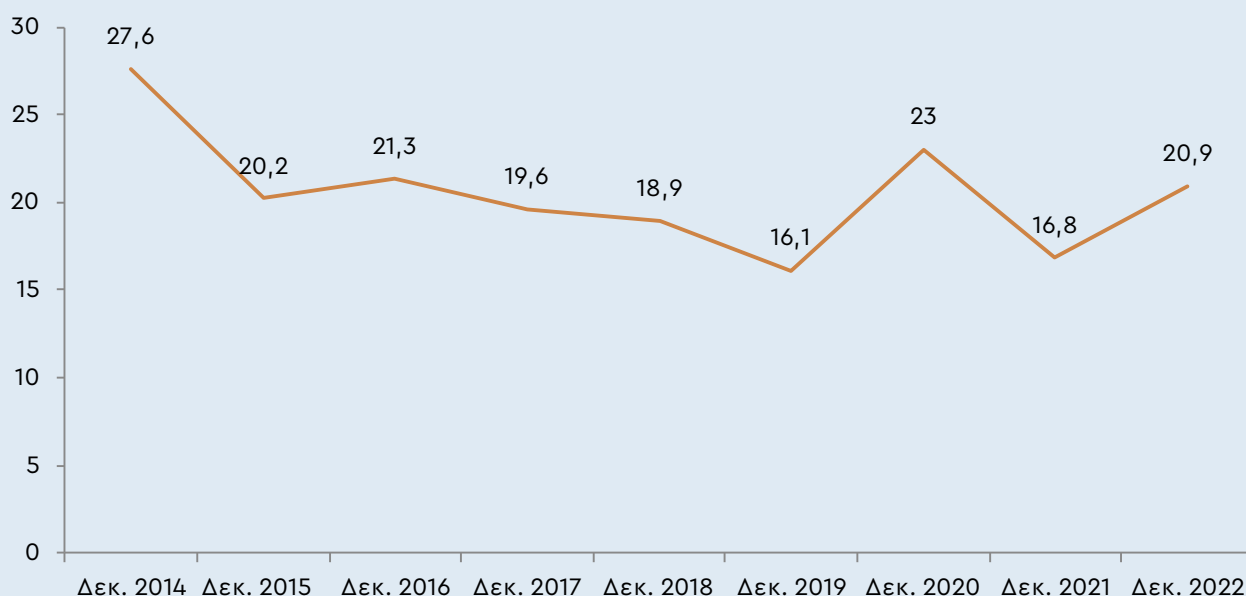
Σημειώνεται, επίσης, ότι το 3,8% των νοικοκυριών δήλωσε πως το 2022 υπέστη δέσμευση ή κατάσχεση λογαριασμών και περιουσιακών στοιχείων λόγω οφειλών, ποσοστό πολλαπλάσιο σε σχέση με το 2021 που ήταν 0,8%.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΕΣ

Το κύμα ακρίβειας αποτελεί έναν παράγοντα που επηρεάζει σημαντικά την καταναλωτική συμπεριφορά, καθώς αφενός οι ανελαστικές δαπάνες για κατηγορίες αγαθών πρώτης ανάγκης εμφανίζουν αυξητικές τάσεις και αφετέρου οδηγούν τα νοικοκυριά σε μεγαλύτερες περικοπές για λιγότερο αναγκαίες κατηγορίες αγαθών.

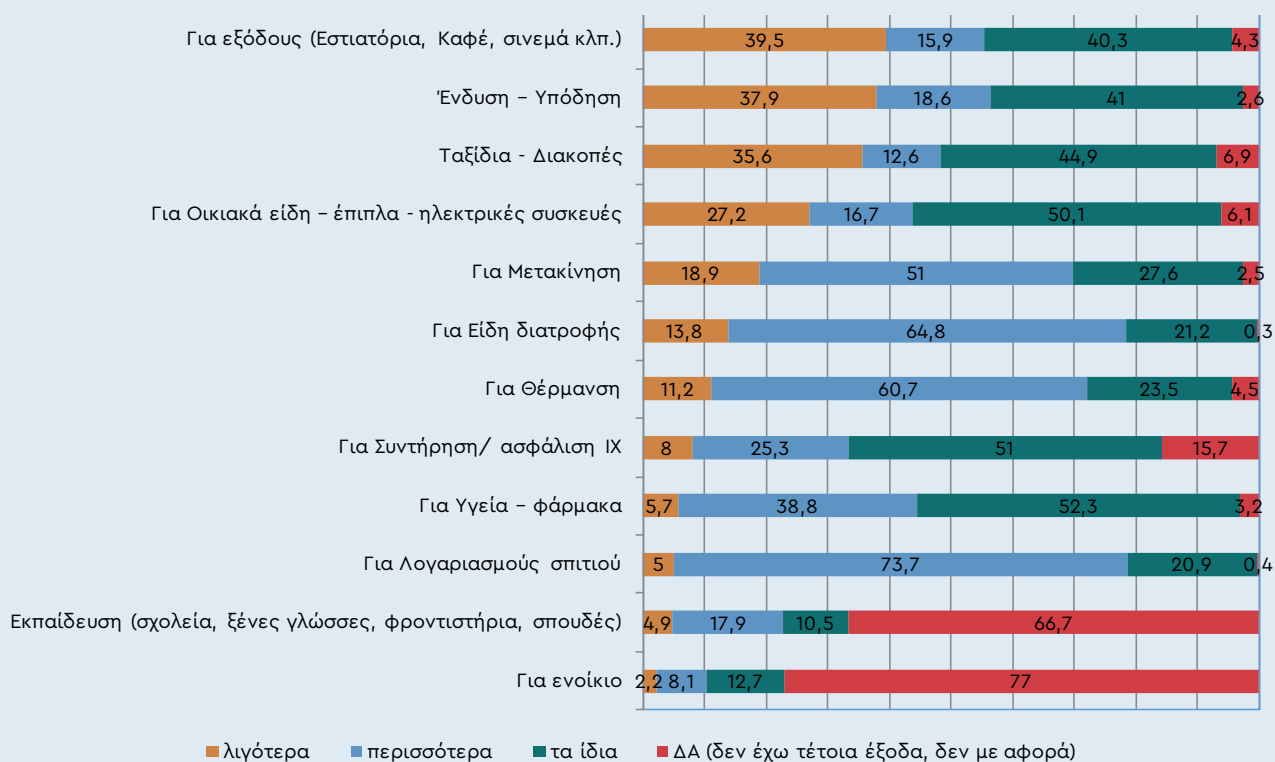
Όπως φαίνεται στο Γράφημα 10, περίπου 4 στα 10 νοικοκυριά (39,5%) περιόρισαν τις δαπάνες τους για εξόδους (εστιατόρια, καφέ, σινεμά κλπ). Το 37,9% των νοικοκυριών ξόδεψε λιγότερα για ένδυση-υπόδηση, ενώ το 35,6% περιόρισε τις δαπάνες για ταξίδια.

Γράφημα 9. Ποσοστό νοικοκυριών με ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο (εφορία, ασφαλιστικά ταμεία) ανεξάρτητα εάν είναι ρυθμισμένες

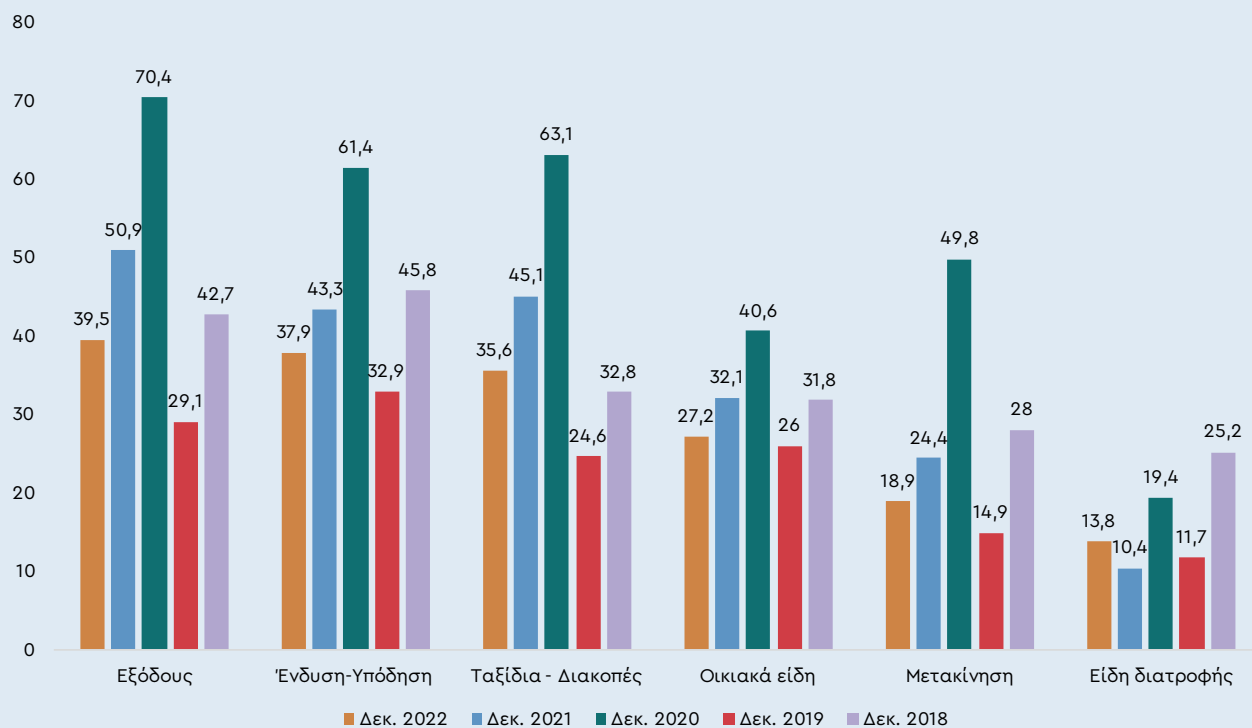

Γράφημα 10. Δαπάνες νοικοκυριών 2022

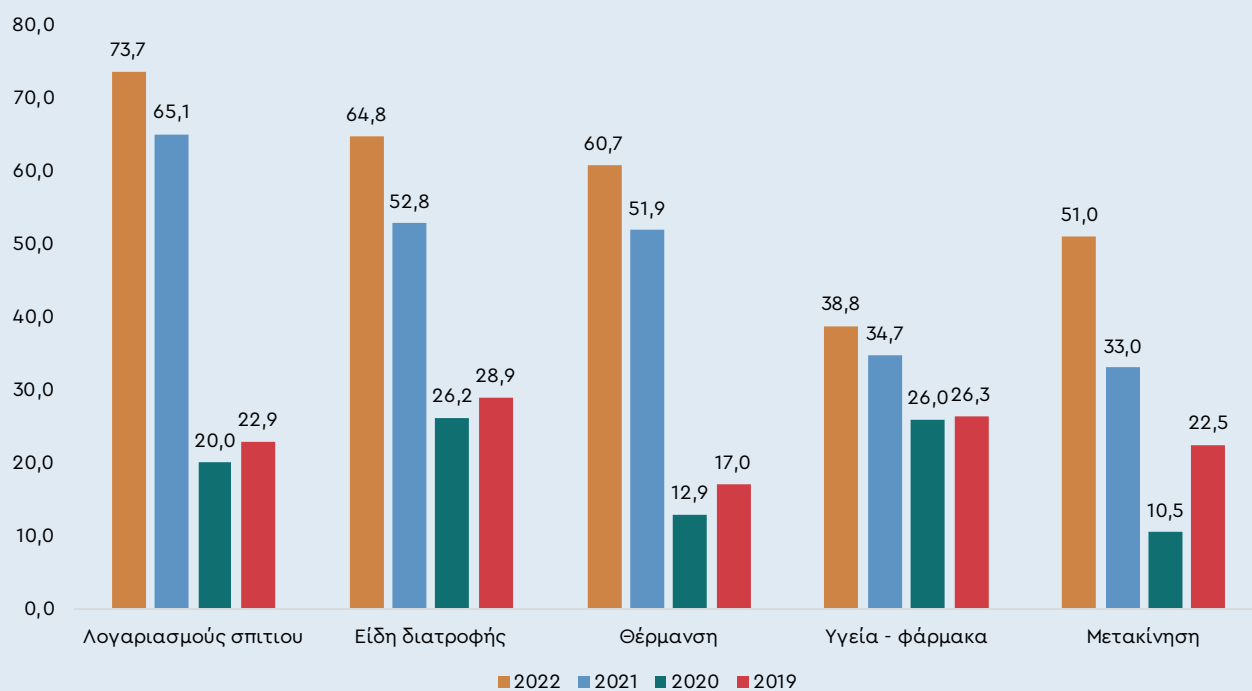
Διαθέσατε τα ίδια, λιγότερα ή περισσότερα χρήματα το 2022 σε σχέση με αυτά που διαθέσατε το 2021 στις κατηγορίες δαπανών του νοικοκυριού σας

Γράφημα 11. Περικοπή δαπάνης ανά κατηγορία -Διαχρονικό γράφημα-

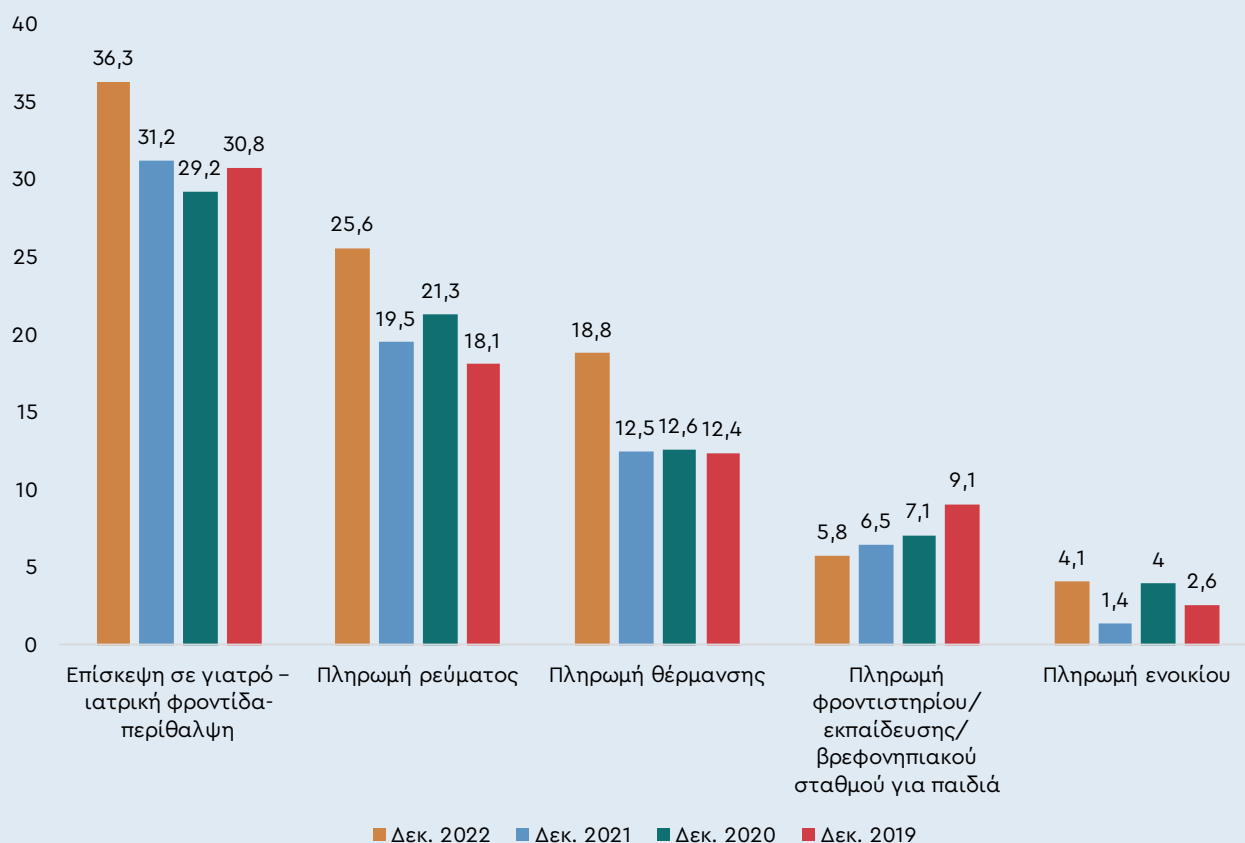

Γράφημα 12. Αύξηση δαπανών ανά κατηγορία

Γράφημα 13. Καθυστέρηση πληρωμής κάποιας ανάγκης λόγω οικονομικής στενότητας

Οι μεταβολές στις καταναλωτικές δαπάνες που ξεκίνησαν με πολύ μεγάλη ένταση το 2020 και συνεχίστηκαν το 2021 φαίνονται συγκρίνοντας τα στοιχεία της παρούσας έρευνας με τις αντίστοιχες των 3 προηγούμενων ετών και ιδιαίτερα με του 2019. Όπως αποτυπώνεται στο Γράφημα 11, μπορεί η κατάσταση σε σχέση με τις δαπάνες των νοικοκυριών το 2022 να μην είναι τόσο δυσμενής όσο το 2020, ειδικά για τις δραστηριότητες που επηρεάστηκαν περισσότερο από την πανδημική κρίση όπως οι έξοδοι, τα ταξίδια και η ένδυση - υπόδηση, ωστόσο υπολείπεται σημαντικά σε σχέση με το 2019.

Από την άλλη μεριά, καταγράφεται εκτίναξη του ποσοστού των νοικοκυριών που αύξησε τις δαπάνες του για την κάλυψη βασικών αναγκών, προφανώς λόγω της σχετικής αύξησης των τιμών. Ειδικότερα, το 73,7% των νοικοκυριών αύξησε τις δαπάνες του για λογαριασμούς σπιτιού, το 64,8% για είδη διατροφής, το 60,7% για θέρμανση και το 51% για μετακινήσεις.

Επιδεινούμενοι σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές και σημαντικά υψηλοί παραμένουν οι δείκτες που αφορούν στην καθυστέρηση κάλυψης κάποιας βασικής ανάγκης, εξ αιτίας οικονομικής αδυναμίας (Γράφημα 13). Ειδικότερα, πάνω από 3 στα 10 (36,3%) νοικοκυριά καθυστέρησαν να αναζητήσουν την κατάλληλη θεραπεία για κάποιο ιατρικό πρόβλημα, 1 στα 4 νοικοκυριά (25,6%) καθυστερεί να πληρώσει το ηλεκτρικό ρεύμα και το 18,8% καθυστερεί την πληρωμή λογαριασμών θέρμανσης.

ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 2023

Αρνητικές είναι οι προσδοκίες των νοικοκυριών για το 2023 κυρίως λόγω των επιπτώσεων της ακρίβειας. Μάλιστα, μετά την αντίστοιχη έρευνα του 2018 είναι η πρώτη φορά που η πλειονότητα των νοικοκυριών εκτιμά ότι το 2023 θα επιδεινωθεί η οικονομική του κατάσταση. Συγκεκριμένα, πάνω από 1 στα 2 νοικοκυριά (51,9%) εκτιμούν ότι το 2023 θα χειροτερέψει η οικονομική του κατάσταση, έναντι μόλις 15,4% που εκτιμά ότι θα βελτιωθεί και 29,3% που εκτιμά ότι θα παραμείνει η ίδια (Γράφημα 14).

Από τα επιμέρους στοιχεία, πιο απαισιόδοξο για τη μελλοντική οικονομική του κατάσταση δήλωσε το 64,2% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και άνω), το 61,9% των νοικοκυριών με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος, το 57,9% των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 € και το 55,2% των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα από 10.001 έως 18.000 €.

Η απαισιοδοξία που εκδηλώνουν τα νοικοκυριά ως προς τη μελλοντική οικονομική τους κατάσταση φαίνεται ότι τροφοδοτείται κυρίως από την ακρίβεια, καθώς στο ερώτημα εάν η αύξηση των τιμών έχει επηρεάσει τα νοικοκυριά των ερωτώμενων σε βαθμό να αναγκαστούν να μειώσουν δαπάνες για βασικές ανάγκες, το 56,7% απάντησε «πολύ», το 28,4% «λίγο», ενώ το 14,8% απάντησε αρνητικά.

Από τα επιμέρους στοιχεία, οι δυσμενείς επιπτώσεις της ακρίβειας στη διαβίωση των νοικοκυριών έχει επηρεάσει το 77,7% των νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα έως 10.000 €, το 75,1% των νοικοκυριών με τουλάχιστον ένα άνεργο μέλος και το 66,6% των πολυμελών νοικοκυριών (με 5 άτομα και άνω).

Σε σχέση με την κύρια πηγή εισοδήματος η αύξηση των τιμών έχει ιδιαίτερα αρνητική επίδραση για το 58,5% των νοικοκυριών με κύρια πηγή τον μισθό, το 57,8% των νοικοκυριών με κύρια πηγή τη σύνταξη και το 36,7% των νοικοκυριών με κύρια πηγή τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Οι αυξήσεις των τιμών τόσο της ηλεκτρικής ενέργειας, όσο και των ειδών διατροφής αποτελούν για σχεδόν 6 στα 10 νοικοκυριά (Γράφημα 15) τις κατηγορίες που έχουν τη μεγαλύτερη αρνητική επίδραση στο εισόδημά τους και ακολουθούν οι αυξήσεις στη βενζίνη (28,5%) και στο πετρέλαιο θέρμανσης (23,2%).

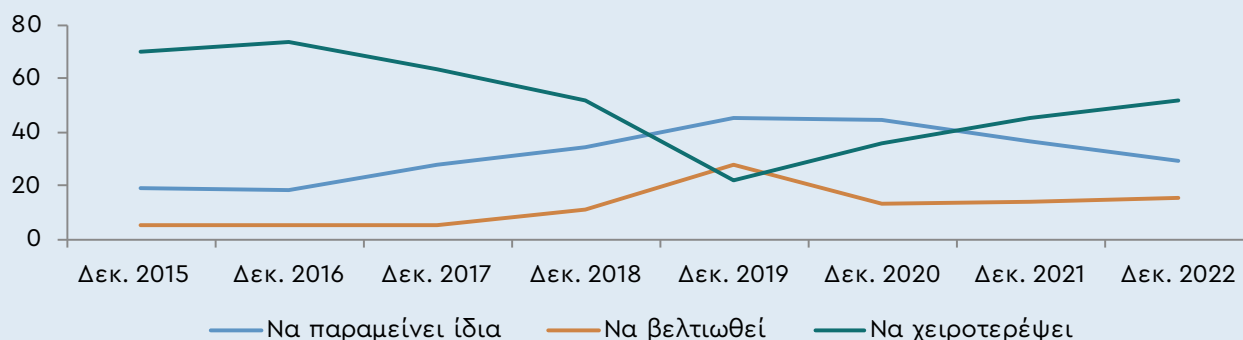
ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ

Ως καταλληλότερο μέτρο για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της ακρίβειας το 51,1% των νοικοκυριών θεωρεί πως είναι η αύξηση μισθών και συντάξεων και το 28,6% η μείωση φόρων και τελών στα καύσιμα.

Το 41,5% των νοικοκυριών αγοράζει προϊόντα από το καλάθι του νοικοκυριού έναντι 52% που δεν το αξιοποιεί.

Το 61,6% των νοικοκυριών δήλωσε ότι το καλάθι του νοικοκυριού δεν έχει ή μάλλον δεν έχει συμβάλει στην αποκλιμάκωση των τιμών, έναντι 33% που δήλωσε ότι έχει ή μάλλον έχει συμβάλει (Γράφημα 17).

Γράφημα 14. Θεωρείτε πως η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού σας το επόμενο έτος είναι πιο πιθανό: -Διαχρονικό Γράφημα-

Γράφημα 15. Από τις αυξήσεις των τιμών ποιες είναι εκείνες που σας έχουν επηρεάσει περισσότερο; (έως 2 απαντήσεις)

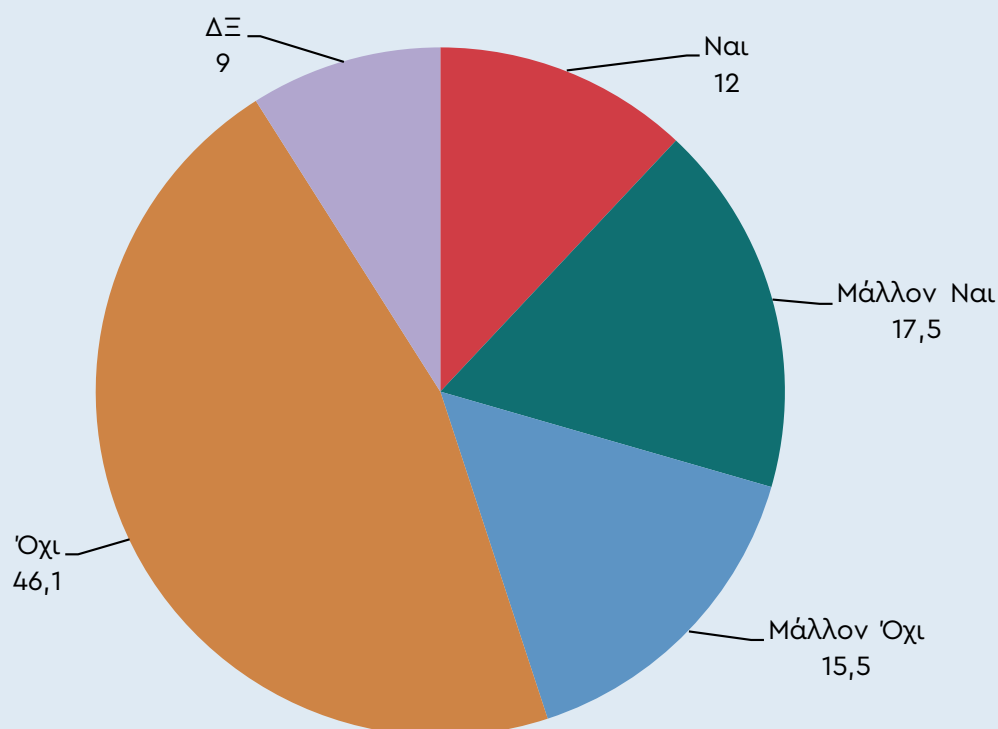
Γράφημα 16. Ποιο μέτρο θεωρείτε το καταλληλότερο για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της ακρίβειας;

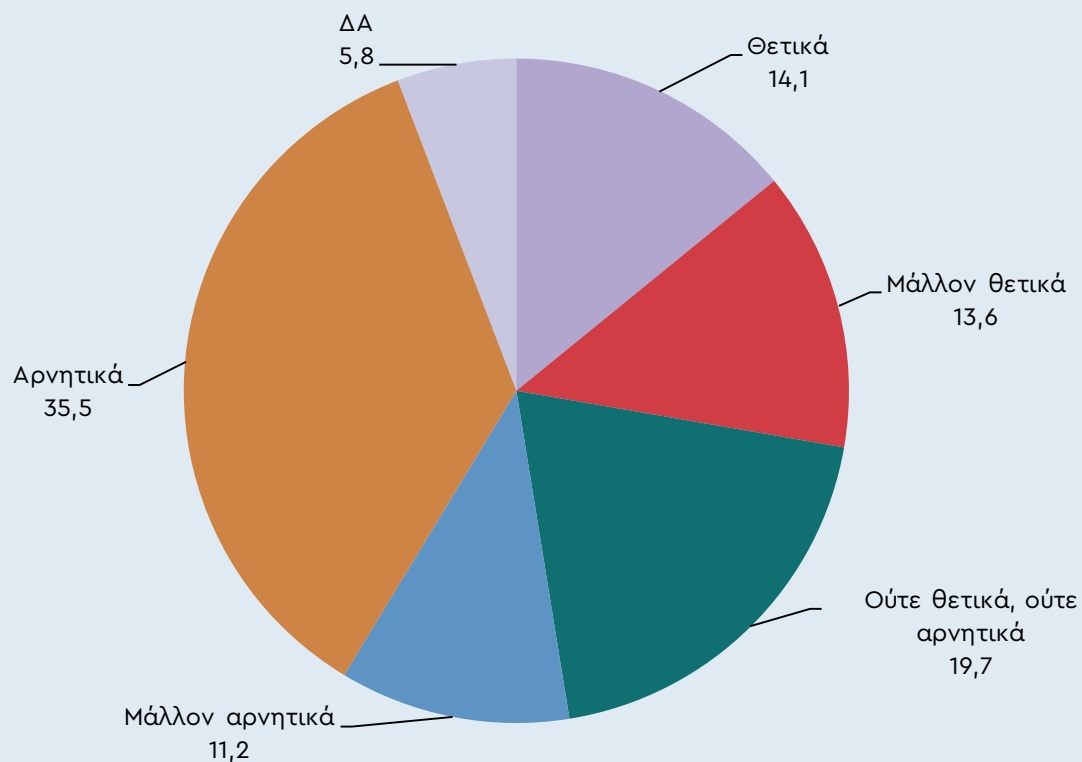
Ως μέτρο αντιμετώπισης της ακρίβειας το 46,7% των νοικοκυριών αξιολόγησε το καλάθι του νοικοκυριού αρνητικά ή μάλλον αρνητικά, έναντι 27,7% που το αξιολόγησε θετικά ή μάλλον θετικά και 19,7% που δήλωσε ότι το εν λόγω μέτρο δεν είναι ούτε θετικό ούτε αρνητικό.

Τέλος, ιδιαίτερα αρνητικά αξιολόγησαν τα νοικοκυριά κατά τον χρόνο διεξαγωγής της έρευνας γενικά τα μέτρα της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της ακρίβειας, καθώς πάνω από 7 στα 10 θεωρούν ότι δεν την αντιμετωπίζουν. Ειδικότερα, το 47,3% των νοικοκυριών τα αξιολόγησε ως ανεπαρκή, το 23,4% ως μάλλον ανεπαρκή, ενώ μόλις το 17,9% και το 7,9% αξιολόγησαν τα μέτρα που είχαν ληφθεί κατά τον χρόνο διεξαγωγής της έρευνας ως μάλλον επαρκή και επαρκή αντίστοιχα (Γράφημα 19). Στις επιμέρους ομάδες ερωτηθέντων θετικότερα αξιολογούνται τα μέτρα από τις μεγαλύτερες ηλικίες (65ετών και άνω) και από όσους έχουν οικογενειακό ετήσιο εισόδημα άνω των 30.000€. Από την άλλη μεριά, αρνητικά αξιολογούνται οι κυβερνητικές παρεμβάσεις κατά της ακρίβειας από τις νεότερες και πιο παραγωγικές ηλικίες, από τους άνεργους, τους δημοσίους υπαλλήλους και τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, καθώς και από τα νοικοκυριά των χαμηλότερων εισοδηματικών κατηγοριών.

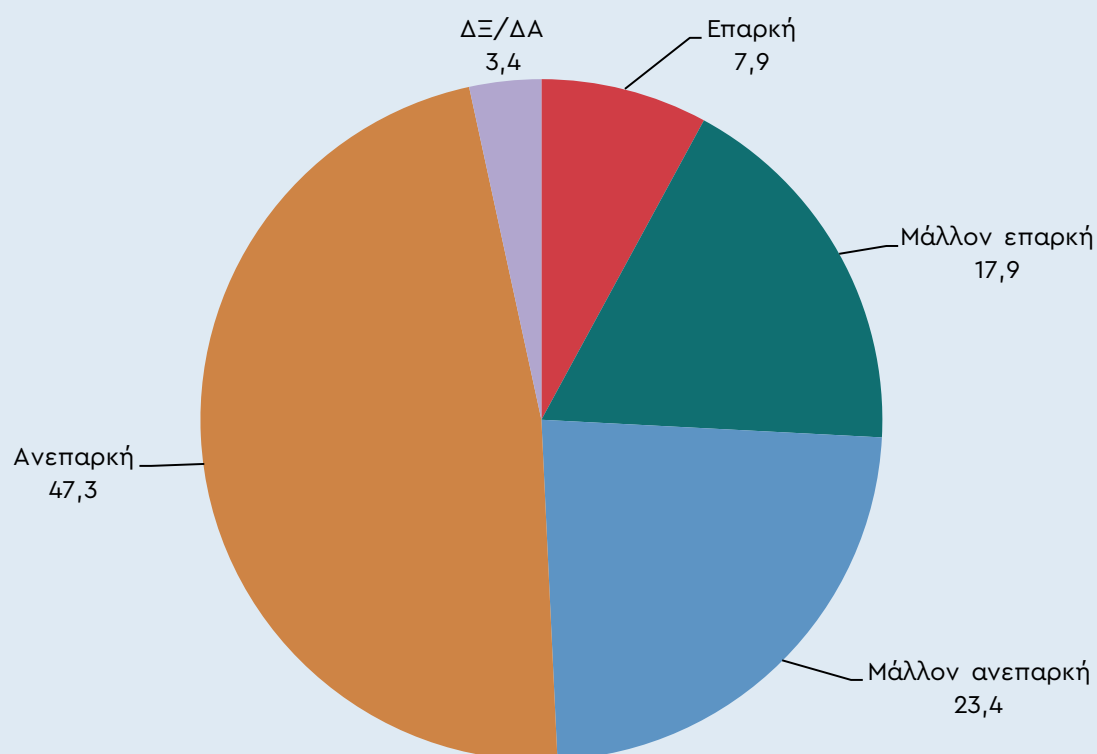
Γράφημα 17. Θεωρείτε ότι το καλάθι του νοικοκυριού συμβάλλει στην αποκλιμάκωση (μείωση) των τιμών ;

Γράφημα 18. Πώς αξιολογείτε το καλάθι του νοικοκυριού ως μέτρο καταπολέμησης της ακρίβειας;

Γράφημα 19. Πώς αξιολογείτε γενικά τα μέτρα που έχει λάβει η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της ακρίβειας;

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Αθήνα

Αριστοτέλους 46, 104 33
210-8846852
info@imegsevee.gr

Θεσσαλονίκη

Κωλέττη 24, 54627
2310-545967, 2310-517843
thessaloniki@imegsevee.gr

Πάτρα

Πανεπιστημίου 170, 264 43
2610-438557
patra@imegsevee.gr

Ηράκλειο

Βασιλείου Πατρικίου 11, 71409
2810-361040, 2810-361080
iraklio@imegsevee.gr

Λάρισα

Καστοριάς 2α, 41335
2410-579876-7
larisa@imegsevee.gr

Ιωάννινα

Σταύρου Νιάρχου 94, 45500
26510-44727
ioannina@imegsevee.gr